

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 151-1871)

Originalt emne

Bygningsvæsen

Bygningsvæsen/Planer for Bebyggelsen af ny Arealer

Gader

Gader/Brolægning og Brolægningsbidrag

Gader/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Gader/Gadenavne

Indlemmelse

Jorder

Jorder/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Kirkelige Forhold

Kirkelige Forhold/Kirkegaarde

Kloakvæsen og Vandaflledning

Kloakvæsen og Vandaflledning/Regulering af Afløbsforhold

Næringsvæsen

Næringsvæsen/Forskellige Næringsdrivende

Udstykning

Vandforsyning og Vandværk

Vandforsyning og Vandværk/Vandindlæg og Vandforsyning

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 5. oktober 1871](#)
- 2) [Byrådsmødet den 7. marts 1872](#)
- 3) [Byrådsmødet den 14. marts 1872](#)
- 4) [Byrådsmødet den 21. marts 1872](#)
- 5) [Byrådsmødet den 25. april 1872](#)
- 6) [Byrådsmødet den 23. maj 1872](#)
- 7) [Byrådsmødet den 27. juni 1872](#)
- 8) [Byrådsmødet den 4. juli 1872](#)
- 9) [Byrådsmødet den 25. juli 1872](#)
- 10) [Byrådsmødet den 21. november 1872](#)
- 11) [Byrådsmødet den 24. april 1873](#)
- 12) [Byrådsmødet den 12. juni 1873](#)
- 13) [Byrådsmødet den 4. september 1873](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 5. oktober 1871 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Et af Stadsingenieuren indsendt Forslag til Udstykning til Bebyggelse af Gartner Jensens Have besluttede man at overgive til det under 14de September d. A. nedsatte Udvalg til at træffe Foranstaltninger med Hensyn til Byens Udvidelse, hvilket udvalg Borgmesteren lovede at tiltræde, en Begjæring fra Frich om at maatte udstræbe af dette Udvalg afsloges. (Se Mødet den 14de Septbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 7. marts 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Fra det nedsatte udvalg til at fremkomme med forslag til salg af Gartner Jensens have til bebyggelse var modtaget følgende skrivelser:

"Det af Byraadet nedsatte udvalg for at gjøre forslag til salg af Gartner Jensens have til bebyggelse tillader sig herved at fremsende til oplysning i sagen:

- a) Kort over haven med forandring af dens nuværende nordlige og sydlige grændse, en ny gade ført fra Søndergade til Jernbanegaarden, en tværgade fra Rosenkranz's Toft, og terrainet iøvrigt indeelt i 46 byggepladser,
- b) Nivellementskort over haven,
- c) Nivellementsprofil af do.,
- d) et større kort, hvorpaa er indlagt ikke blot Gartner Jensens have, men ogsaa Gartner Ehlers's have og en deel af Jernbanens terrain, med hensyn til en projekteret forandring af veien fra Fredensgade til veien, som forbinder Jernbanen med Horsens Chaussee, samt forandrede vandafløb paa dette terrain (cfr. de vedlagte ældre forhandlinger),
- e) en deklaration fra Købmand H. Jørgensen om, at han ikke har noget imod, at der gives tværgaden over Rosenkrans Toft en forandret retning, forsaavidt den skal føres over den nu af ham kjøbte deel af Toften, og
- f) Ingenieur Obels overslag over bekostningen ved de projekterede gadeanlægs brolægning, samt forsyning med vandrør og gaslygter.

Idet udvalget iøvrigt maa forbeholde sig nærmere mundtlig at begrunde sine forslag, skal man som de punkter, der formeentlig nærmere maatte afgjøres af Byraadet, nævne:

- 1. om Byraadet vil approbere den foreslaaede forandring ved havens nordlige grændse, hvorefter veien uden om byen (Søndre Alle) ved Kirkegaardens stakit gives en bredde af 24 istedetfor 22 Alen;
- 2. om Byraadet vil approbere den foreslaaede, paa kortet nærmere betegnede sydlige grændse;
- 3. om Byraadet derefter vil beslutte at forbeholde sig nærmere bestemmelse om veien fra Fredensgade til forbindelsesveien mellem jernbanegaarden og Horsens Chaussee, efter forhandlingerne med Gartner Ehlers, Jernbanen og Amtet ere tilendebragte;
- 4. om man til terrainets completering som byggeplads er villig til at erhverve den spids af Borgmesterembedets imod syd tilstødende jordlod, der fremstaaer ved en forlængelse af Kirkegaardens østlige grændse imod syd;

5. om man vil approbere en med Købmand H. Jørgensen truffne overenskomst om en forandring af retningen af tværgaden over Rosenskrantz's toft;
6. om man vil approbere, at stien over Gartner Jensens have forandres til en 22 Alen bred gade, der heelt over brolægges med ekvarerede steen, forsynes med 2 fortoug, hvert af 4 Alens bredde og hvert med fliser, samt at gaden straks forsynes med vandledning og gaslygter;
7. ligeledes at tværgaden indtil Rosenskrantz's Toft, der er beregnet til 20 Alens bredde, forsynes med 2 hvert 3 Alen brede fortoug og iøvrigt behandles ligesom forrige;
8. om man vil approbere, at Søndre Allee tværs for den nye gades begyndelse afgraves i 2 fods dybde, at denne afgravning ogsaa finder sted til begge sider af veien og i Søndergade paa en strækning af c. 140 Fod, hvoeftér det formeentlig vil blive nødvendigt, at denne gade indtil Østergade straks forsynes med en ny brolægning;
9. at man vil tage bestemmelse om, at der til afsivning af grundvandet fra Kirkegaarden langs dennes hegn mod øst i 5 fods dybde nedlægges 4 tommers drainrør, under forudsætning af, at Kirkegaardens eiére ikke selv i saa henseende træffe foranstaltning (cfr. Sundhedsvedtægtens post X § 2).
10. at man tager beslutning om, at pengene til disse foranstaltninger tages af de fra Amtmandstoftens salg forventede c. 17,000 Rd.,
11. men at haldelen af brolægningsudgiften igjen reparerer pro qvota paa de solgte byggepladser;
12. at man vil beslutte at nedsætte et udvalg, som man foreslaaer bemyndiget til underhaanden paa Byraadets vegne at afhænde byggepladser og at tage beslutning saavel om deres størrelse som om salgspriserne;
13. at dette udvalg bemyndiges til at antage en juridisk forretningsfører, gennem hvem salg kan istandbringes, som kan udfærdige Contrakterne m. v., og endelig,
14. om man vil tage beslutning om, at gadernes afstikning og brolægning m. v. skal paabegyndes snarest og udføres i løbet af sommeren eller til et senere tidspunkt.

Aarhus den 6te Marts 1872.

Schmidten. Nors. M. R. Koppel. H. J. Baess."

Byraadet tilendebragte sagens dørste behandling. (Se mødet den 14de Mardts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 14. marts 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Det nedsatte Udvalgs Forslag til Salg af Gartner Jensens Have til Bebyggelse blev undergivet anden Behandling:

Udvalgets Indstilingspunkt 1 blev vedtaget.

Punkt 2 vedtoges med 9 Stemmer imod 7.

Punkt 3 vedtoges eenstemmigt.

Punkt 4 ligeledes.

Punkt 5 ligeledes.

Punkt 6 vedtoges med den Ændring, at Gadens Bredde skulde være 26 Alen, Fortouge skulle være hvert 6 Alen brede og hvertaf dem forsynede med 2 Rækker Fliser. Punkt 7 vedtoges med den Ændring, at Fortougene skulde være 3½ Alenbrede og kun forsynes med en række Fliser. Brolægningen vedtoges under Forudsætning af, at Kjørebanelen paa den forlængede Deel af Gaden over Rosenkrantz's Toft ogsaa kan blive brolagt.

Punkt 8 vedtoges med 12 Stemmer imod 3.

Punkt 9 vedtoges saaledes: "Angaaende Draining omkring Kirkegaarden og Udlægning af et beplantet Bælte indledes Underhandlinger med Kirkeinspektionerne."

Punkt 10 vedtoges eenstemmig.

Punkt 11 ligeledes.

Punkt 12 vedtoges med Tilføiende "og Salgsvilkaarene".

Punkt 13 vedtoges.

Punkt 14 vedtoges saaledes:

"Byraadet besluttede, at Gadernes Afstikning og Brolægning m. v. skal paabegyndes, saasnart Ministeriets Resolution i Sagen foreligger".

Foreløbig vedtog man at sende Sagen til Sundhedskommissionens Erklæring.

Til at forhandle med Kirkeinspektionerne, ifølge Punkt 9, valgtes Hammerich, Koppel og Baes. (Se Mødet den 21de Marts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 21. marts 1872 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Byraadet overdrog til Brolægningsudvalget at føre Forhandlingerne om Brolægningen af Veien over Rosenkranz's Toft. Man vedtog herhos, at Tværgaden fra Fredensgade til en paatænkt Gade gennem Gartner F. J. C. Jensens Have over Rosenkranz's og Communes Toftjorder i Ring Herred skal benævnes "Rosenkranz's Gade".

Uddrag fra byrådsmødet den 25. april 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Fra Sundhedscommissionen var under 23de April modtaget en Erklæring betræffende de sanitaire Forhold ved Bebyggelsen af Gartner Jensens Have, hvori Kommissionen navnlig udtaler sig for en fyldestgørende Draining og omfattende Beplantning mellem Kirkegaarden og de projekterede Byggepladsers Bagside samt for en fuldstændig Draining af Kirkegaarden i Henhold til Paabudet i Sundhedsvedtægtens Capitel 10 § 2. Byraadet tilendebragte Sagens første Behandling. (Se Mødet den 2den Mai.)

Uddrag fra byrådsmødet den 23. maj 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Af det nedsatte Udvalg meddeelttes følgende Beretning dateret 18de d. M. om Forhandlingerne med Kirkeinspektionerne angaaende Kirkegaardens Draining og

Beplantning:

"I Henhold til Byraadets Opfordring i Mødet den 2den d. M. har undertegnede Udvalg gjentagne Gange forhandlet med Kirkeinspektionerne om Kirkegaardens Draining og Beplantning, navnlig med Hensyn til Salg af Gartner Jensens Have til Bebyggelse; og da vi hos samtlige Medlemmer af Inspectionerne have fundet den størst mulige Imødekommen, see vi os nu i Stand til at fremsende den vedlagte af dem afgivne Erklæring i Sagen.

Med hensyn til denne skulle vi tillade os at henlede Opmærksomheden paa, at Kirkegaarden allerede nu skilles fra Gartner Jensens Have ved en frodig og tæt Hæk af Elm, 2-2½ Alen høi, men som, hvis ønskes, godt kan blive højere, udenfor hvilken, formeentlig paa Havens Grund, desuden paa den søndre Trediedel findes en tæt og god Tjørnehæk. Bag disse Hække findes en Gang af c. 3 Alens Bredde, der paa den anden Side heelt igjennem er beplantet med en Rad ypperlige Lindetræer, 18 til 20 Aar gamle. Det er bag denne Rad Lindetræer Kirkeinspektionerne tilbyde at lade plante endnu 2 Rader Træer efter Byraadets eget Valg deels imellem de derværende Grave, deels paa den endnu ubenyttede store Plads imod Sydvest.

Men naar Kirkegaarden saaledes yderligere beplantes, hvilket formeentlig vil gjøre det unødvendigt at plante Træer ogsaa i Gartner Jensens Have, saa bør Drainingsgrøften lægges inde paa Havens Grund i en saadan Afstand fra Hækken, at disses Rødder ikke kunne naae Rørerne, og i en Dybde, der nærmere bestemmes efter Leerlaget. Vedtager Byrådet, som vi antage, en Bestemmelse om, at der ikke maa graves Brønde paa de solgte Parceller af Gartner Jensens Have, at altsaa alt Vand til Drikke og Huusholdningsbrug ene skal tages fra Vandværket, saa er det klart, at der alene kan frygtes for de Dunster, som opstaae fra Kirkegaarden: men naar der kommer en saa betydelig Afstand mellem den egentlig benyttede Kirkegaard og de nye Huse imod Gaden gennem Jensens Have, og derhos en Plantning som den, der deels allerede eksisterer, deels vil komme, kunne vi ikke antage, at disse Dunster, der jo i Almindelighed spredes af Vindene, skulle kunne udøve nogensomhelst skadelig Indflydelse paa Beboerne af de nye Huse.

Iøvrigt skulle vi ogsaa tilraade, at Drainingsgrøfterne paa de øvrige Sider af Kirkegaarden lægges i nogen Afstand fra denne.

Vi ere enige med Kirkeinspektionerne i, at Kirkegaardene selv ikke bør draines, og det ikke blot af Hensyn til Gravfreden, men ogsaa fordi vi frygte for, at udførelsen af en saadan Draining vilde medføre skadelige Følger ved de meget forstærkede Uddunstninger.

Derimod skulle vi henstille til Byraadets Overveielse, om det maatte ansees for tilraadeligt, for at imødekomme Sundhedscommissionens Ønsker i denne Retning, at lade foretage Draining i Gangene og hvor det ellers uden Ulempe kunde skee. Endvidere skulle vi tilraade, at Byraadet modtager Kirkeinspektionernes velvillige Tilbud at lade Gravene grave en Alen dybere end hidtil.

Under Forudsætning af, at Byraadet modtager Kirkeinspektionernes Tilbud om at afgive et Bælte af 20-25 Alens Bredde fra Hækken til Yderligere Beplantning, hvor nye Liig ikke maa nedlægges, finde vi det en fin Orden at fritage Kirkerne for Udgiften ved Drainingen. Denne, der af Ingenieur Obel er anslaaet til en Udgift af 1000-1100 Rd., bør formeentlig helst overtages og besørges af Byen, ikke blot fordi man derved opnaaer den ikke ringe fordeel, at den yderligere Beplantning skeer paa Kirkegaarden, men ogsaa fordi Kirkerne dog ikke ville kunne udrede denne Udgift uden at tage deres Tilflugt til Menighederne, hvorefter Udgifterne dog i det Væsentlige vildefalde paa de samme Skatteydere, der skulle udrede dem, naar de tages af Kæmnerkassen.

Endelig skulle vi henstille, om det ikke maatte ansees for rigtigst at indlede nærmere Forhandlinger med Sundhedscommissionen for at forsøge tilveiebragt fuld Overensstemmelse mellem de af den opstillede Fordringer og hvad der efter Forholdene synes Gjennemførligt.

Aarhus den 18de Mai 1872.

Baess. Koppel. El. Funch."

Kirkeinspektionernes Erklæring dateret 15de mai er Saalydende:

"Ifølge den til os fra et Udvalg af Byraadet udgaaede Opfordring skulle undertegnede Kirkeinspektioner for Domkirken og Frue Kirke ikke undlade at erklære:

at vi erkjende, at der efter Kjøbstadens Sundhedsvedtægt maa paahvile Kirkeinspektionerne, der repræsenterer Kirkeeeierne (cfr. Lov om Kirkesyn af 19de Februar 1861 § 23), en forpligtelse til at sørge for Kirkegaardens Draining og Beplantning, dog at begge Dele staae under Tilsyn og Approbation af Kirkesynet (cfr. Lov af 19de Februar 1861 §§ 20 og 21);

at det imidlertid ikke skjønnes andet, end at den af Byraadet projecterede Draining og Beplantning, for at kunne udstykke Gartner Jensens Have til Bebyggelse, ikke medfører nogenvæsentlig Nytte for selve Kirkegaarden, men kun for Byen;

at det vel erkjendes, at der under de nu opstaaede Forhold foreligger, om at der foranstaltes en Draining omkring hele Kirkegaarden,

Men at Opmærksomheden maa henledes paa, at ingen af Kirkerne vil kunne deeltage i nogen større Bekostning i den Anledning uden at søge Hjælp af Menighederne, hvorfor Communens Kasse formeentlig ligesaa godt vil kunne overtage Bekostningen derved eller den væsentligere Deel deraf;

at begge Kirkeinspektioner meget stærkt maa være imod en Draining af selve Kirkegaarden, da en saadan ikke vil kunne foretages længer paa nogen fyldestgørende Maade uden væsentlig Forstyrrelse af Gravfreden, og formeentlig heller ikke kan ansees fornøden, naar det ved Salget af Byggegrundene i Gartner Jensens Have gjøres til Betingelse, at der sammesteds ikke maa graves Brønde;

at vi derimod, i Forventning af, at den nuværende Kirkegaard inden Forløbet af nogle Aar vil blive ombyttet med en længere bortliggende, ere villige til at lade den østlige Side af Kirkegaarden yderligere beplante med een eller, om forlanges, med to Rader Træer, og ikke at lade nye Liig nedlægge i dette Bælte af 20-25 Alens Bredde fra Hækken, forsaavidt ikke Enkelte, som nu eie Gravsteder i bemeldte Bælte, forlange Liig der nedlagte - Alt under Forudsætning af, at Byraadet fritager Kirkerne for enhver Deeltagelse i Udgiften til Beplantningen.

Vi skulle endelig tilføie, at vi, for saa meget som muligt at imødekomme enhver sanitair Fordring, Intet skulle have imod, at de Liig, som herefter begravnes paa Kirkegaarden, nedsættes i Grave, der ere 4 Alen dybe, istedetfor som hidtil 3 Alen, idet vi dog skulle bemærke, at allerede med Gravenes nuværende Dybde blive Kisterne altid nedsatte i Leerlaget, der sædvanlig ligger fra $1\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{4}$ Alen under Kirkegaardens Overflade og sjelden dybere.

Aarhus den 15de Mai 1872.

E. Boesen. Nors. Schmidten. B. Gamst. F. E. Seidelin. J. Winge."

Byraadet modtog Kirkeinspektionernes Erklæring og Udvalgets Henstillinger som Grundlag for nærmere forhandling med Sundhedscommissionen, hvem sagen tilstilles. (Se Mødet den 27dr Juni).

nedlægge i dette Bælte af 20-25 Alens Bredde fra Hækken, forsaavidt ikke Enkelte, som

nu eie Gravsteder i bemeldte Bælte, forlange Liig der nedlagte - Alt under Forudsætning af, at Byraadet fritager Kirkerne for enhver Deeltagelse i Udgiften til Beplantningen.

Vi skulle endelig tilføie, at vi, for saa meget som muligt at imødekomme enhver sanitair Fordring, Intet skulle have imod, at de Liig, som herefter begraves paa Kirkegaarden, nedsættes i Grave, der ere 4 Alen dybe, istedetfor som hidtil 3 Alen, idet vi dog skulle bemærke, at allerede med Gravenes nuværende Dybde blive Kisterne altid nedsatte i Leerlaget, der sædvanlig ligger fra 1½ til 2 1/4 Alen under Kirkegaardens Overflade og sjelden dybere.

Aarhus den 15de Mai 1872.

E. Boesen. Nors. Schmidten. B. Gamst. F. E. Seidelin. J. Winge."

Byraadet modtog Kirkeinspectionernes Erklæring og Udvalgets Henstillinger som Grundlag for nærmere forhandling med Sundhedscommissionen, hvem sagen tilstilles. (Se Mødet den 27dr Juni).

Uddrag fra byrådsmødet den 27. juni 1872 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Fra Sundhedscommissionen fremlagdes følgende Erklæring af 18de Juni d. A. betræffende Draining og Beplantning m. v. af Kirkegaarden for at gjøre Gartner Jensens Have skikket til Bebyggelse:

"Efter at have gjort os bekendt med de fra det ærede Byraad under 24de f. M. modtagne Dokument vedrørende Anlæggelsen af en ny Gade over den nu af Gartner Jensen øst for Byens Kirkegaard benyttede Have, nemlig: en Erklæring fra Inspectionerne for de herværende Kirker af 15de f. M. og en Indberetning fra et af Byraadet nedsat Udvalg af 18de næstefter, have vi taget Sagen under fornyet Overveielse og skulle derefter under Henviisning til Aarhus Kjøbstads Sundhedsvedtægt Cap. 11 afgive følgende Erklæring:

Af de fra det nedsatte Udvalg fremkomne Forslag, der ere beregnede paa at beskytte Kirkegaardens Omgivelser og navnlig de projekterede nye Byggegrunde paa Kirkegaardens østlige Side mod skadelig Indflydelse fra denne Begravelsesplads, kunne vi erklære os fuldkommen enige i:

1. at det ved Salget af Byggegrundene i Gartner Jensens Have gjøres til udtrykkelig Betingelse, at der sammesteds ikke maa graves Brønde, og at de paagjældende Kjøbere altsaa henvises til at forsyne sig med det fornødne Vand udelukkende fra Byens Vandværk;
2. at der, som af Kirkeinspectionerne tilbudt, paa Kirkegaardens østlige Side afsættes et 20-25 Alen bredt Bælte, i hvilket det for Fremtiden ikkun vil blive tilladt at nedlægge nye Lig i de Tilfælde, hvor Eiere af ældre Gravsteder ere berettigede til at forlange dette, og
3. at dette Bælte yderligere beplantes med to Rader Træer, der formeentlig hensigtsmæssigt ville være at anbringe i Midten og henimod den vestlige Grændse af det omhandlede Bælte, hvilket iøvrigt, saavidt det ikke er udlagt til Gangstier, vilde være at bedække med Grønsvær.

Da imidlertid de nævnte Forholdsregler, alene taget, ikke skjønnes at være tilstrækkelig betryggende, ansee vi det for nødvendigt, at en Draining af Kirkegaarden, saledes som denne allerede er forudsat i Byens Sundhedsvedtægt Cap. 10, føies til de øvrige Foranstaltninger og have vi derfor anmodet Stadsingenieur Obel om at udarbeide en Drainingsplan paa den Maade og i det Omfang, som under tilbørlig Hensyntagen til de forhaandenværende Forhold, navnlig den Omstændighed, at Størstedelen af Kirkegaarden allerede er anvendt til Begravelser, maatte forekomme os meest hensigtsmæssig. I Hemseende til denne Plans Enkeltheder henvise vi til hosfølgende Skrivelse fra Stadsingeingenieuren af 7de d. M. med tilhørende Kort og Overslag, og vil det heraf sees: at vi have troet at kunne indskrænke Drainingen til kun at skulle foretages i Kirkegaardens Gange, at selve Draingrøfterne foreslaaes ført ned til samme Dybde som Gravene, og at vi have valgt Steenfaskiner istedetfor egentlige Drainsrør, i hvilken sidstnævnte Henseende vi bemærke, at denne Fremgangsmaade efter Jordlagenes Beskaffenhed har maattet forekomme os som den meest virksomme og nyttige, og at der derved vil opnaaes en ikke ganske uvæsentlig Besparelse.

Forsaauidt det derimod efter kirkeinspectionens Tilbud endvidere er bleven foreslaaet, at Gravene for Fremtiden skulde graves 1 Alen dybere, end hidindtil har været Tilfældet, da maa vi bestemt fraraade, at dette Forslag tages tilfølge, da en saadan Foranstaltning i høi Grad vilde modarbeide Forraadnelsens hurtige Fremme, medens paa den anden Side den hidtil foreskrevne Dybde af 3 Alen efter de her fra Byen og andetstedsfra bekjendte Erfaringer har viist sig tilstrækkelig til at forhindre Forraadnelsesstoffers Gjennembrud til

Overfladen i Form af ildelugtende og for Sundheden farlige Luftarter."

Man besluttede at udsætte Sagens Afgjørelse til et senere Møde. (Se Mødet den 4de Juli.)

Uddrag fra byrådsmødet den 4. juli 1872 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Sundhedscommissionens Erklæring angaaende de Foranstaltninger, som vilde være at træffe for at gjøre Jensens Have skikket til Bebyggelse, blev nærmere forhandlet. Byraadet vedtog at slutte sig til Sundhedscommissionens Erklæring, samt derhos at lade Udgifterne til Drainingen m. v. af Kirkegaarden afholde af Byens Kasse mod Dækning af det Beløb, der eventuelt vil indkomme ved Salg af Byggegrunde i Jensens Have. Ligeledes vedtog man, forinden Sagen indstilles til Ministeriet, at udbede sig en endelig Udtalelse fra Kirkeinspektionerne om, hvorvidt Samme maatte finde Noget mod Byraadets Beslutninger at erindre, samt derhos, overensstemmende med Lov om Kirkesyn af 19de Februar 1861 § 21 cfr. § 25, en Udtalelse fra Kirkesynet om, hvorvidt Samme vil approbere de saaledes tilsigtede foranstaltninger. (Se Mødet den 25de Juli.)

Uddrag fra byrådsmødet den 25. juli 1872 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Fra Kirkeinspektionerne og Kirkesynet var modtaget tvende Skrivelser af 15de Juli, hvori de erklære Intet at have imod Udførelsen af de af Byraadet, i Overensstemmelse med Sundhedscommissionens Forslag, i Mødet den 4de Juli vedtagne Arbejder, navnlig Faskindraining i Kirkegaardens Gange, for at gjøre Jensens Have skikket til Bybyggelse.

Byraadet Underskrev derefter en Indstilling til Ministeriet om Approbation paa, at Jensens Have, bestaaende af Mtr. Nr. 3 b og 13 af Byens søndre Toftjorder i Ning Herred, af Areal c. 4½ Td. Land med Hartkorn 5 Skpr. 1 3/4 Alb., Gammelskat 4 Rd. 27 Sk., sælges til Bebyggelse. (Indstillingen findes optagen i Tillæget.) Mørk forbeholdt sig at indgive et Minoritetsvotum, som kunde følge med Sagen til Ministeriet, idet han navnlig formeente, at

den vedtagne kostbare Faskindraining af Kirkegaardsgangene, saaledes som den tænkes udført, vil være uholdbar og i alle Tilfælde utilstrækkelig til at fri Byggegrundene paa Jensens Have for Grundvandet fra Kirkegaarden, hvorfor han, for at afskjære alt Vandtilløb fra Kirkegaarden, vilde foreslaae, at der dannes en fast Leervæg mellem Kirkegaarden og Grundene fra Jordens Overflade til dens Blaaleersbund, som overalt naaer i c. 2 Alens Dybde, og at der paa Kirkegaardssiden lægges en svær Drainørsledning, hvori det Vand, som strømmer til, men ikke kan komme igjennem Leervæggen, faaer Afløb til Grøften i Sydøst. (Se Mødet den 21de Novbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 21. november 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Fra Indenrigsministeriet var modtaget følgende Skrivelse dateret den 8de November, indeholdende approbation paa salg til bebyggelse af Gartner Jensens Have:

"I anledning af det med Amtets behagelige skrivelse af 16de August d. A. hertil indkomme andragende, hvori Aarhuus Byraad har anholdt om Ministeriets samtykke til at sælge til bebyggelse en Communen tilhørende til Gartner F. J. C. Jensen udleiet Toft Mtr. Nr. 3 b og 13 af Byens søndre Toftjorder i Ring Herred, skulde man efter stedfunden brevexling med det Kongelige Sundhedsscollegium til behagelig efterretning og videre fornøden bekendtgjørelse tjenstligst melde, at Ministeriet i henhold til § 20 i lov af 26de Mai 1868 bemyndiger Byraadet til underhaanden i parceller at afhænde det omhandlede areal paa den af samme paatænkte maade, imod at Raadet iværksætter de i andragendet nærmere angivne foranstaltninger for at betrygge arealet mod den skadelige indflydelse fra den ved samme liggende Kirkegaard, dog saaledes at drainingen af Kirkegaarden udføres ved steenfaskiner, der, som af Fysikus i hans i gjenpart følgende erklæring foreslaaet, lægges 1 Alen dybere end selve gravenes dybde, at der i overensstemmelse med Fysicus's og Byraadsmedlem Konsul Mørks forslag lægges en leervæg i den af dem angivne dybde lang skellet mod Kirkegaarden, samt at det endelig ved afhændelsen af det oftmeldte areal betinges, at der ikke paa samme maa anbringes huse til beboelse i en nærmere afstand fra den omhandlede leervæg i skjellet mod Kirkegaarden end 30 Alen. Det tillades derhos, at Byraadet til bestridelse af udgifterne ved drainingen og beplantningen af Kirkegaarden,

anlæget af de nye gader, der paatænkes anbragte paa det ommeldte areal, saavel som til afgravningen og omhauseringen paa veien bag om byen og paa Søndergade m. B. anvender et beløb af indtil 13,600 Rd. af kjøbesummen for den af byen afhændede Antmandstoft.

Sluttelig tilføies, at de eventuelle købesummer for det tidnævnte areal selvfølgelig ville være at indrage og frugtbargøre under Communens Kapitalformue."

Man vedtog at lade arbeidet udføre overensstemmende med Ministeriets resolution, samt at anmodet bestaaende udvalg om at forberede sagen og at fremkomme med nærmere forslag til Byraadet.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. april 1873 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Saaledes som udtalt i Byraadets Indstilling til Indenrigsministeriet af 25de Juli 1872 om Indlemmelse af Frederiksbjerg i Aarhus Kjøbstad, ønskede Byraadet at erhverve den del af Borgmesterembedets Jordlod Matr. Nr. 3 a, som ligger syd for Stationsvejen, for derfra at bygge den projekterede Bro over Jernbanen, ligesom det i Indstillingen af samme Dato om Salg til Bebyggelse af Matr. Nr. 13 og 3 b, den saakaldte "Jensens Have", er bemærket, at Byraadet ønskede fra Borgmesterembedet at erhverve den Spids imod Øst af Matr. Nr. 3 a, nord for Stationsvejen, som fremkommer ved en Forlængelse af det østre Hegn omkring Byens Kirkegaard ned til bemeldte Stationsvej, for at benytte dette Areal til Bebyggelse i Forening med Matr. Nr. 3 b. Begge disse Arealer ere senere bleven opmaalte og befundne at indeholde, den førstnævnte sydlige Del af Matr. Nr. 3 a == 3.390 Kv.-Al., og den sidstnævnte, nordlige Spids af Lodden == 350 Kv.-Al., altsaa tilsammen 3.740 Kv.-Al. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse har derefter indstillet til Byraadet, at bemeldte Arealer af Nr. 3 a afkøbes Borgmesterembedet for 500 Rd. med Renter fra 1ste April 1873 og imod at Byens selv afholder alle med Handelen forbundne Omkostninger, hvilken Overenskomst Borgmesteren for sit Vedkommende har tiltraadt under Forbehold af Ministeriets Approbation.

Byraadet bifaldt Udvalgets Indstilling og vedtog for Byens Vedkommende ligeledes at indhente Ministeriets Approbation paa Handelen. Endvidere bifaldt man, i -forventning af

Mnisteriets Approbation, en af Udvalget foreløbig truffen Overenskomst med Værtshusholder Mellemthin, hvorefter Kommunen erhoder 390 Kv.-Al. af det ham tilhørende Mtr. Nr. 1 o af Viby Sogn mod at afstaa 20 Kv.-Al. af Mtr. Nr. 3 a samt 1.000 Rd.

Endelig vedtog Byraadet at nedsætte Gartner Jensens Lejeafgift for Tiden fra 1ste Oktober 1872 til 1ste Oktober 1873 med 100 Rd., som Erstatning for den Skade, han lider ved Anlægget af Gaden over den af ham lejede Toft, samt at opsigte ham til Fraflytning af det Lejede til 1ste Oktober 1873. (Se Møderne den 12te Juni og 4de September.)

Uddrag fra byrådsmødet den 12. juni 1873 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Fra Jernbanedirektøren var modtaget en Skrivelse, hvori meddeles, at Indenrigsministeriet under 27de Maj har for Jernbanevæsenets Vedkommende approberet den i Mødet den 27de Februar ommeldte, mellem Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse og Jernbanedirektøren foreløbig afsluttede Overenskomst angaaende Ordningen af Vej- og Vandløbsforholdene omkring Banegaarden i Aarhus.

Efter Udvalgets Indstilling approberede Byraadet for sit Vedkommende ligeledes bemeldte Overenskomst. Udvalget meddelte derhos, at det fra Gartner Ehlers havde modtaget følgende Tilbud, dateret den 26de Februar:

"Undertegnede Gartner Ehlers af Aarhus erklærer mig herved villig til at Overdrage Aarhus Kommune et stykke Jord i søndre Side af min ubebyggede Have Matr. Nr. 4 a af Aarhus Byjorder i Ring Herred, hvilket stykke Jord indeholder omtrent 900 kv.- Alen og findes paa vedfølgende Kort skilt fra den øvrige Del af min Have ved en rød linie, truffen i lige Retning mellem Punkterne a og b, paa følgende nærmere Betingelser:

- 1) at jeg ved Aarhus Byraads Mellemkomst overdrages til Ejendom den del af Jernbanens Grund, der ligger indenfor den paa Kortet trukne røde Linie d c b mod Fredensgades Forlængelse;
- 2) at jeg erhoder Ret til Afbenyttelse af Gade og Fortov paa den søndre og østre Side af Matr. Nr. 4 a samt Ret til at opføre Bygninger ud til denne Vej eller Gade, saaledes at førnævnte røde Linie a b c d danner Byggegrænsen;

3) at Omkostningerne ved Anlæg af Gade og Vej samt Fortov og Renovationen heraf er mig uvedkommende, saalænge min Have endnu er ubebygget.

Saasnart Pladsen indenfor den røde Linie sælges til Bebyggelse, forpligter jeg mig til at paalægge Kjøberne af Parcellerne at refundere Kommunen halvdelen af Omkostningerne ved Gadens Brolægning, saaledes at disse Omkostninger erlægges, saasnart de paa Parcellerne opførte Bygninger kunne tages i Brug.

4) Jeg renoncerer paa min Ret til at fordre, at Grøften syd og øst for min Ejendom, østen for Fredensgades Forlængelse, holdes aaben, samt at Vandløbet gennem denne Grøft ikke afledes; dog skal Kommunen være forpligtet til at varsle mig mindst 14 Dage, forinden Grøftens Lukning g Vandets Afledning paabegyndes;

5) jeg forbinder mig til at udrede Halvdelen af Omkostningerne ved Gadeanlæg og Brolægning paa Strækningen fra den nu brolagte Del af Fredensgade imod Syd over en Strækning af 75 Alen indtil den nuværende Stenkiste under Vejen til Banegaarden. Dog skulle disse Omkostninger forskudsvis udredes af Kommunen, imod at jeg fra 1ste Januar 1877 at regne, refunderer Kommunen Beløbet i et Tidsrum af 5 Aar, hvert Aar med 1/5 Del, der betales den 1ste Juli."

Dette Tilbud anbefaler Udvalget Byraadet at modtage, i hvilket Tilfælde det derhos foreslaar at tilskrive Jernbanedirektøren om, at samme vil sætte Byraadet i Stand til at opfylde Punkt 1 i Gartner Ehlers Skrivelse.

Udvalget havde endvidere indstillet, at Kloakanlægget efter Post 7 i Overenskomsten med Jernbanedirektøren udføres snarest muligt, først over Jernbanens Grund, siden videre op til Kirkegaarden, og i Forbindelse dermed de Kloakanlæg, som Post 4 i Gartner Ehlers Tilbud, forsaavidt dette modtages, nødvendiggjør.

Endelig havde Udvalget indstillet, at der hos Indenrigsministeriet anholdes om Bemyndigelse for Byraadet til at anvende Resten, 3.674 Rd., af Kjøbesummen for Amtmandstøften til Udgifterne ved de i Overenskomsten med Jernbanedirektøren og Gartner Ehlers ommeldte Brolægnings- og Kloakarbejder saavel som til Brolægningen af Rosenkrantzgade.

Byraadet modtog det af Gartner Ehlers gjorte Tilbud og bifaldt samtlige Udvalgets ovennævnte Indstillinger. (Se Mødet den 10de Juli.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 151-1871)

Man underskrev en Skrivelse til Indenrigsministeriet om Approbation paa den i Mødet den 24de April ommeldte Overenskomst mellem Byraadet og Værtshusholder Mellerthin. (Se Mødet den 9de Oktober.)

- Det meddeltes, at ved et den 30te August affholdt Valg af den almindelige Vælgerklasse blev Følgende valgte til Medlemmer af Ligningskommissionen for 3 Aar, nemlig:
Bankkasserer Jespersen, Kjøbmændene J. Bertelsen og Rosenstand, Snedker G. Petersen, Fabrikant H. Kjær, Boghandler Thue, Skædder J. P. Jacobsen og Stiftskasserer Brammer.

